

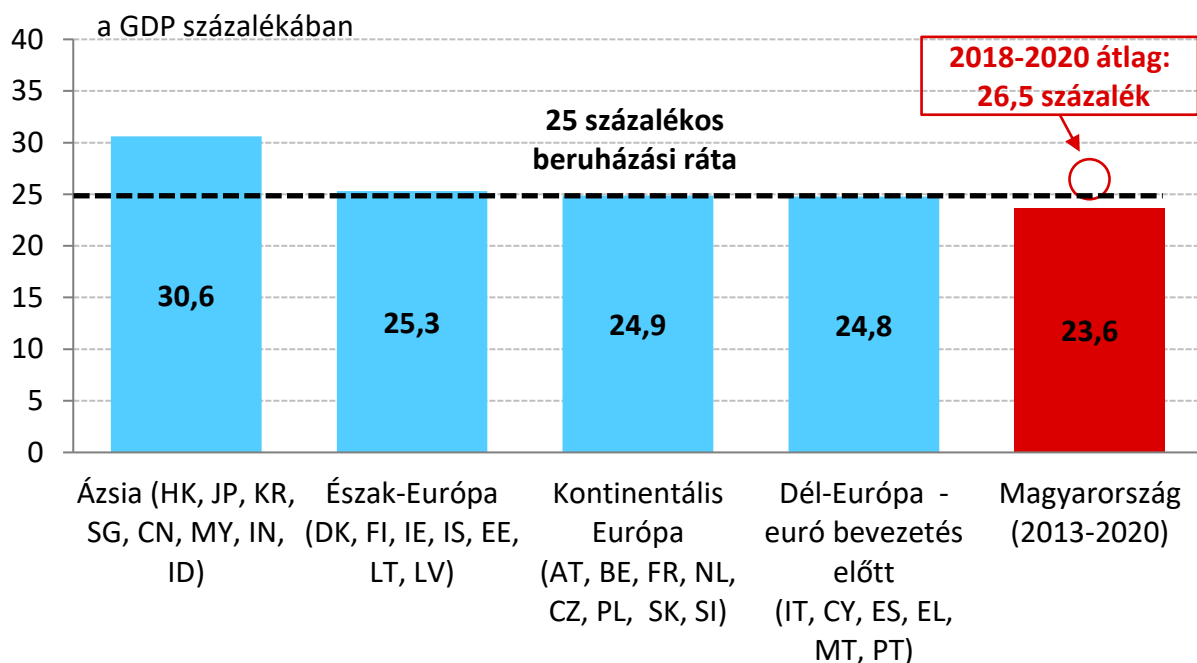
## VÁRNAI TÍMEA – SZABÓ ESZTER

### AZ „OKOS” TŐKE SZEREPE A FEJLŐDÉSBEN

A fenntartható felzárkózás egyik fontos alappillére a tartósan és fenntarthatóan magas beruházási ráta. A beruházások fontos szerepet töltenek be a felzárkózásban, mivel nemcsak rövid távon emelik a GDP-t, hanem hosszabb távon a potenciális GDP növekedéséhez is hozzájárulnak. Ugyanakkor a beruházások növekedése mellett annak szerkezete is kiemelt jelentőségű. A gazdasági fejlődéssel párhuzamosan minél nagyobb teret kell kapniuk az „okos” beruházásoknak, azaz az IKT-eszközökbe és az immateriális javakba történő befektetéseknek. Alábbi cikkünkben bemutatjuk az „okos” tőkébe történő beruházások szerepét a gazdasági felzárkózásban.

**A fenntartható felzárkózás egyik alappillére a magas beruházási ráta.** Az elmúlt 60 év adatai alapján jellemzően azok az országok tudtak kitörni a közepes jövedelem csapdájából, ahol magasán alakult a beruházási ráta a felzárkózás időszakában. A sikeresen felzárkózó ázsiai gazdaságokban (Japán, Dél-Korea, Szingapúr, Kína) a beruházási ráta meghaladta a GDP 30 százalékát, míg a felzárkózó európai országokban átlagosan 25 százalék közelében alakult (1. ábra). A beruházások fontos szerepet töltenek be a felzárkózásban, mivel nemcsak közvetlenül rövid távon emelik a GDP-t, hanem hosszabb távon a tőkeképződés hatására a potenciális GDP szintjének növekedéséhez is hozzájárulnak. Ugyanakkor az elmúlt évtizedek egyértelműen rávilágítottak, hogy a beruházások szintje mellett annak szerkezete is meghatározó a gazdasági fejlődés szempontjából.

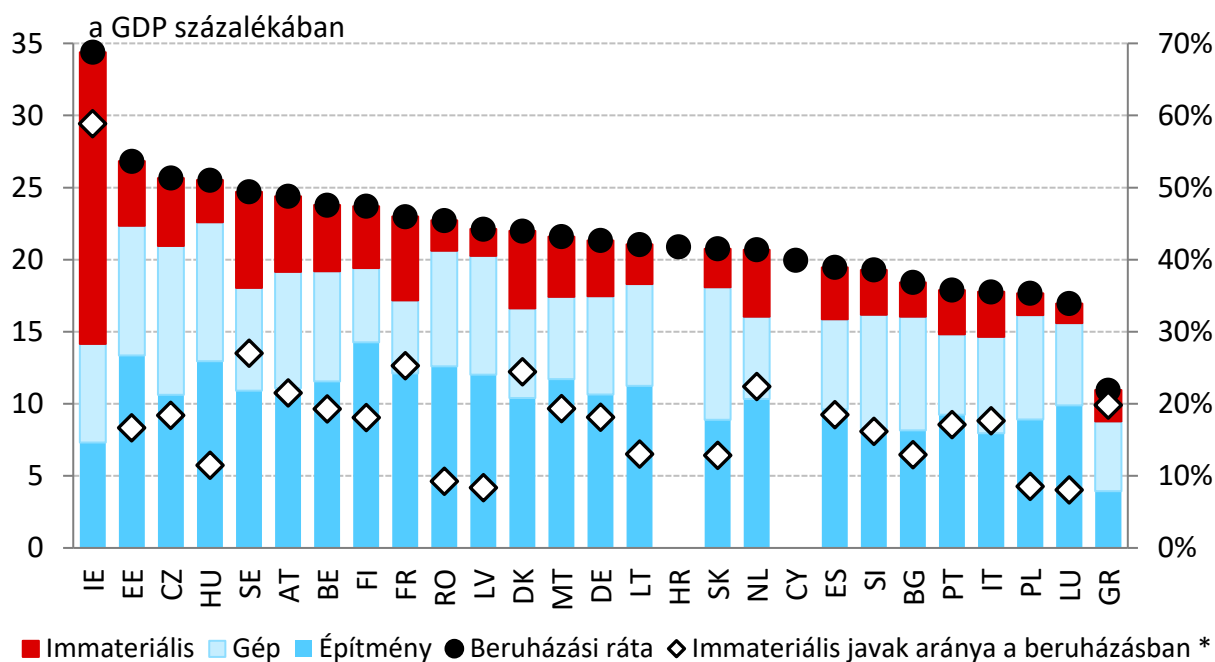
1. ábra: A legalább 5 évig tartó felzárkózási időszakokhoz tartozó beruházási ráták átlaga különböző régiókban



Forrás: WDI, MNB

**Az „okos” tőkébe történő beruházások ösztönzik a gazdasági felzárkózást.** A beruházásokat eszközcsoportok szerint három<sup>1</sup> nagyobb kategóriába sorolhatjuk, melyek az építmény-, a gép-, és az immateriális javakba történő beruházások (2. ábra). „Okos” tőkének nevezzük az IKT-eszközökbe és az immateriális javakba történő beruházásokat. IKT-eszközök alatt a számítógépes hardvereket és híradástechnikai berendezéseket értjük, míg az immateriális javak közé tartozik a kutatás-fejlesztés, az ásványkincsek feltárása, számítógépes szoftverek és adatbázisok, licencek, know-how vagy a szórakoztató, irodalmi és művészeti alkotások eredeti példányai. Az IKT-eszközöket a gépberuházások közé soroljuk, míg az immateriális javak külön kategóriát képeznek. A cikk további részében az „okos” beruházások legnagyobb szeletét a digitalizációt vizsgáljuk. Empirikus tapasztalatok alapján a digitalizáció előretörése több csatornán keresztül eredményez magasabb gazdasági növekedést az átállás során. A növekedést emelő hatás jelentős része már a digitális átállás alatt jelentkezik, de az átállás a következő években is élénkíti a növekedést. Az elmúlt időszakban Észtország és Litvánia példája mutatja, hogy a gazdasági fejlődéséhez hozzájárul a digitalizáció széles körű elterjedése.

2. ábra: A beruházási ráta szerkezete európai országokban



Megjegyzés: \*jobb tengely. 2017 és 2020 közötti átlag.

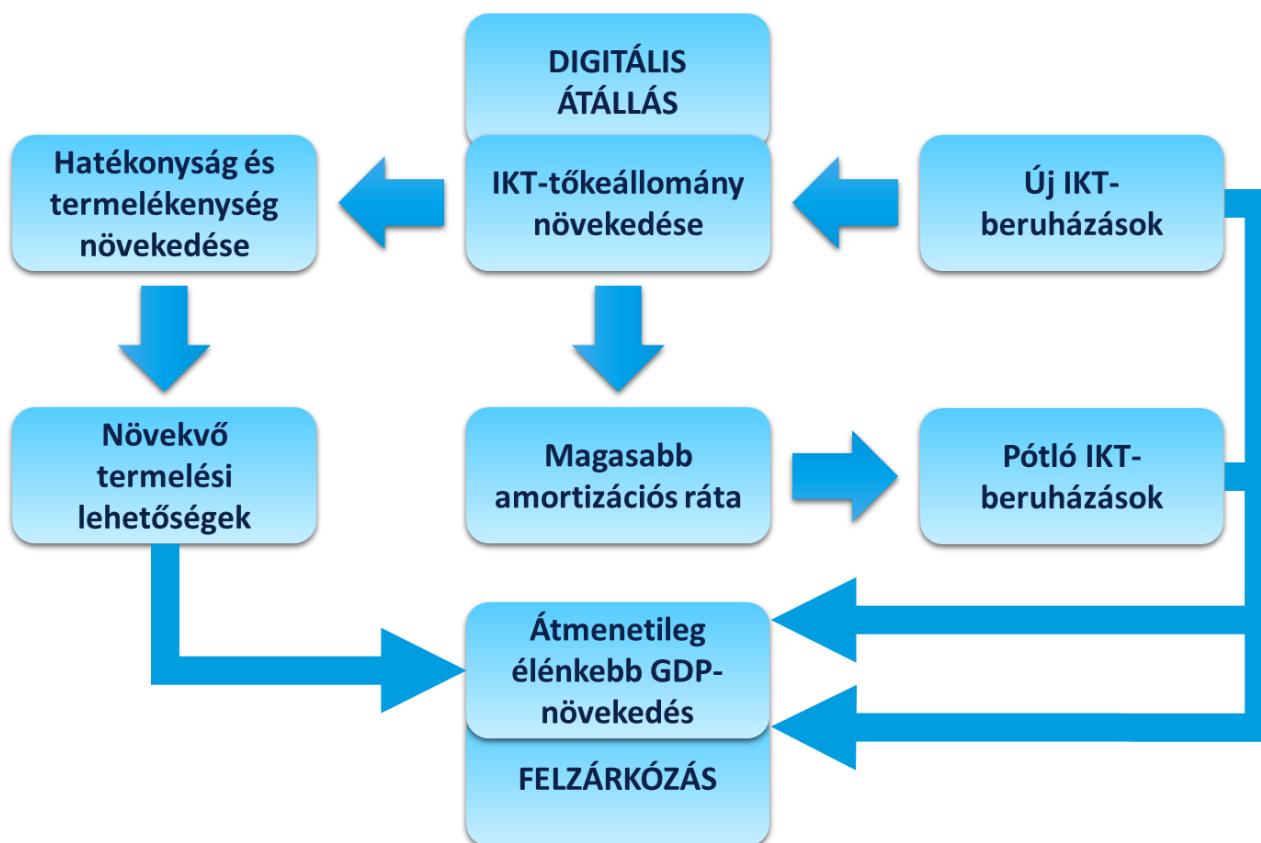
Forrás: Eurostat, MNB

**A digitális átállás közvetlenül (az IKT-tőke fokozatos felépítésével) és közvetve (a magasabb amortizációs ráta eredményeként) is növeli a beruházásokat, így élénkítve a GDP-növekedést (3. ábra).** Az IKT-beruházás más fejlesztésekhez hasonlóan azonnal elszámolandó bruttó állóeszköz-felhalmozásként, így értékével a beruházás évében növeli a GDP-t. Hosszú távon az építési és gépberuházásoknál nagyobb mértékben járul hozzá a gazdasági növekedéshez, mivel az IKT-tőke amortizációja magasabb a nem-IKT típusú tőke amortizációjánál. A digitális eszközök gyorsabban

<sup>1</sup> Egy további kategóriát jelentenek a biológiai erőforrások, ezek aránya azonban jellemzően elenyésző a másik három eszközcsoporthoz viszonyítva.

elavulnak, ezáltal nagyobb mértékű pótló beruházásra van szükség. Az elmúlt évtizedben azokban az országokban, amelyekben magasabb volt az immateriális és IKT-eszközökbe történő beruházások átlagos változása, magasabb volt az amortizációs ráta változása is. E két tényező együttesen emeli a GDP-növekedés ütemét az átállás során, ezáltal támogatja a felzárkózást.

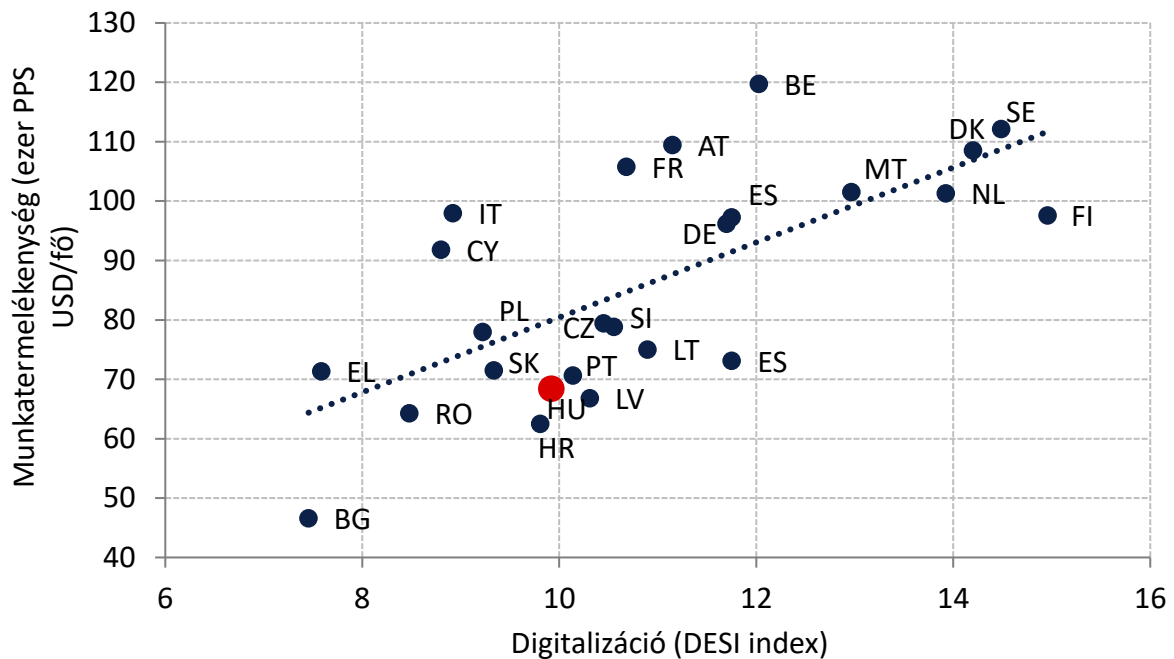
3. ábra: A digitális átállás hatása a GDP-növekedésre



Forrás: MNB

**A tőkeszerkezet átalakulása javuló termelékenységet eredményez a digitális átállás során.** A fejlettségű országok közül azokban a gazdaságokban javult nagyobb mértékben a termelékenység az elmúlt két évtizedben, ahol az IKT-tőke jelentősebb mértékben növekedett. A munkatermelékenység és az Európai Bizottság Digital Economy and Society Indexe (DESI) által mért digitalizáció között pozitív kapcsolat figyelhető meg (4. ábra). A digitalizáció tehát növeli a hatékonyságot, a termelési folyamatok optimalizálását és lehetővé teszi a differenciált vásárlói igények gyors és rugalmas kiszolgálását.

#### 4. ábra: A digitalizáció és a munkatermelékenység kapcsolata az Európai Unió országaiban



Megjegyzés: Luxemburg és Írország nélkül. 2019-re vonatkozó adatok.

Forrás: PWT, Európai Bizottság

**Azok az országok mutattak fel jelentősebb fejlődést, amelyekben a tőkeállomány növekedésében nagyobb szerepet játszott az IKT tőke növekedése.** Az OECD adatai szerint az elmúlt két évtizedben a fejlett országok közül Új-Zélandon, Svédországban és Norvégiában nőtt a legjelentősebb mértékben az IKT tőkeállomány, miközben 6-12 százalékpontos felzárkózást mutattak az Egyesült Államok egy főre jutó GDP szintjéhez képest. Eközben Olaszország és Japán relatív fejlettsége 7-9 százalékponttal csökkent az IKT tőke alacsonyabb bővülése mellett. A magas beruházási rátával rendelkező európai országokban (Írország, Észtország, Csehország, Svédország, Ausztria), a beruházásokon belül jelentős szerepe van az immateriális javaknak, míg Magyarországon 11 százalék a súlyuk (2. ábra).

**Az elmúlt időszakban sikeres felzárkózási pályán lévő Észtország példája is megerősíti a digitalizáció és az „okos” tőke szerepét.** Az észt gazdasági fejlődés előmozdításához nagymértékben hozzájárultak az ország digitalizáció terén elért eredményei, amely a vállalati, a háztartási és az állami szektorban egyaránt meghatározó. Észtországban magas fokú az állami szolgáltatások digitalizáltsága. A lakosság támogatásával fokozatosan került kiépítésre az e-közigazgatás, amelynek eredményeként az állami szolgáltatások döntő többsége ma már online intézhető. A digitális szolgáltatások a vállalatok alapítását és működését is megkönnyítik. Észtország növekvő előnye a startup világban a balti államokhoz képest a digitalizációval magyarázható. A termelékenység alakulásában meghatározó szerepet játszik az innováció. Az európai innovációs statisztikák szerint Észtország a kelet-közép-európai régió legeredményesebbje. A technológiai reform gyors átmenetének háttérében a lakosság digitális technológiák iránti nyitottsága áll, melyet az oktatás magas színvonala is támogat. Az észt lakosság digitális készségének hatékonysága megelőzi az Európai Unió tagországainak átlagos értékét és a régió értékeit is. Az ország beruházási rátájának 2017 és 2020 közötti nagymértékű

emelkedése az immateriális javakba történő beruházásokhoz kötődött. Észtország gazdaságának digitalizáltsága hozzájárult ahhoz, hogy kisebb reálgazdasági áldozatokkal tudott átlendülni a koronavírus válság okozta dekonjunktúrán. Tehát az „okos” tőkébe történő beruházás a fejlettség előmozdítása mellett hozzájárulhat a gazdaság ellenállóképességének növeléséhez is.

*„Szerkesztett formában megjelent a Portfolio.hu oldalon 2021. július 14-én.”*